

Sygn. akt III AUa 719/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń (spr.) SSA Małgorzata Gerszewska
Protokolant:	sekretarz sądowy Urszula Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2017 r. w Gdańsku

sprawy J. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 marca 2017 r.,
sygn. akt VI U 2951/16

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;
2. nie obciąża J. G. kosztami postępowania za drugą instancję.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Alicja Podlewska SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń

Sygn. akt III AUa 719/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 sierpnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. ustalił prawo do emerytury w związku z osiągnięciem przez ubezpieczoną J. G. wieku emerytalnego.

Decyzję tę zaskarżyła ubezpieczona i wskazała, że podlega ona zmianie, dlatego, że naruszono art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a nadto dokonano błędnego wyliczenia sumy kwot pobranych emerytur, o którą zmniejszono podstawę obliczenia emerytury. W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 16 marca 2017 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 1 sierpnia 2016 r. nr ENP/10/004110771 w ten sposób, że ustalił wysokość emerytury J. G. nie pomniejszając jej o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur po uwzględnieniu kwoty wypłaconego wyrównania, sygn. akt VIU 2951/16.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny.

Pobierająca emeryturę, tak zwaną "wcześniejszą emeryturę", ubezpieczona J. G. w dniu 21 marca 2016 roku złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniosek o emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Organ rentowy na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku oraz tych, które już znajdowały się w organie rentowym, w dniu 1 sierpnia 2016 roku wydał zaskarżoną decyzję.

Istota sporu w rozpoznawanej sprawie – jak podkreślił Sąd Okręgowy - sprowadzała się do odpowiedzi na pytanie, czy ustalając prawo J. G. do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym ZUS zasadnie zastosował art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pomniejszając podstawę emerytury ubezpieczonej o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranej emerytury wcześniejszej. W ocenie Sądu I instancji ubezpieczona, twierdząc, że przepis ten nie miał w stosunku do niej zastosowania, miała rację. Kluczowa jest przy tym ocena, czy wysokość emerytury ubezpieczonej należało ustalić na podstawie stanu prawnego obowiązującego w dniu nabycia przez nią prawa do świadczenia, czyli spełnienia przesłanek prawa do emerytury, czy też na podstawie stanu prawnego obowiązującego w dacie złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury i jej wypłaty.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w wyniku zmian wprowadzonych do ustawy o emeryturach i rentach z FUS - ustawą z dnia 11 maja 2012 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw - a ustawa ta weszła w życie z dniem 1 stycznia 2013 roku - dotychczasowy sposób obliczania wysokości emerytury został zmieniony na niekorzyść ubezpieczonej, gdyż dodany wówczas art. 25 ust. 1b przewiduje, że podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. W ocenie Sądu Okręgowego, wbrew stanowisku organu rentowego, w sytuacji ubezpieczonej art. 25 ust. 1b cytowanej ustawy nie ma zastosowania, bowiem przepis ten wszedł w życie już po nabyciu przez nią prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym. Zdaniem Sądu ubezpieczona słusznie wywodzi różnicę pomiędzy art. 100 ust. 1 a art. 129 ust. 1 cytowanej ustawy, których konkluzja jest taka, że zgłoszenie wniosku nie jest warunkiem powstania prawa do świadczenia i decyduje jedynie o dacie wypłaty świadczenia, do którego ubezpieczony nabył prawo, ponieważ spełnił ustawowe przesłanki, w tym wypadku - osiągnął wiek emerytalny. Sąd podkreślił, że właściwie ukształtował się już jednolita linia orzecnicza sądów w tej kwestii. W tym zakresie Sąd Okręgowy powołał się na wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 grudnia 2015 roku w sprawie VI U 2161/13, LEX nr 1961367 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27 lutego 2013 roku w sprawie III AUa 902/12, LEX nr 1286470. W ocenie Sądu Okręgowego jednolita jest również linia orzecnicza Sądu Najwyższego odnośnie kwestii stanu prawnego, który należy stosować przy ustalaniu świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Sąd powołał się m. in. na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2000 roku w sprawie III ZP 29/00. Natomiast w wyroku z dnia 4 listopada 2014 roku o sygnaturze I UK 100/14 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że moment nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określa art. 100 ust. 1 ustawy

o emeryturach i rentach z FUS, ustanawiający generalną zasadę zgodnie, z którą prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczenia następuje, więc ex lege i co do zasady nie jest uzależnione ani od złożenia przez ubezpieczonego stosownego wniosku, ani też od ustalenia czy też potwierdzenia tego prawa decyzją organu rentowego, która ma jedynie charakter deklaratoryjny. Wniosek o świadczenie nie jest elementem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż przesłanki tego prawa określa art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, lecz stanowi jedynie żądanie realizacji świadczenia nabytego z mocą prawa i ma znaczenie dla powstania prawa do wypłaty świadczenia. Dalej Sąd Najwyższy argumentował, że zmiany w przepisach ograniczające dotychczasowe uprawnienia, czy też wprowadzające dodatkowe warunki nabycia prawa do renty, nie mają wpływu na istnienie prawa nabytego, powstałego przed tymi

zmianami, niezależnie od tego, kiedy został złożony wniosek o świadczenie. Sąd Okręgowy w składzie rozpoznający niniejszą sprawę w całości podzielił wyżej omówione stanowisko, które zachowuje również aktualność w sprawie niniejszej dotyczącej świadczenia emerytalnego ubezpieczonej. Sąd I instancji zwrócił przy tym uwagę, że tożsamy pogląd wyraził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 3 listopada 2015 roku.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznał, że mimo, iż prawo do emerytury ubezpieczona nabyła w dniu (...) roku, to świadczenie mogło być wypłacone nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłosiła ona stosowny wniosek. I tak też organ rentowy uczynił, czego zresztą sama ubezpieczona nie kwestionowała. Zmiana stanu prawnego, która nastąpiła na skutek wejścia w życie z dniem 1 stycznia 2013 roku ustawy nowelizującej powstaje zatem – w ocenie Sądu I instancji - bez wpływu na uprawnienia emerytalne ubezpieczonej powstałe z mocy prawa przed dokonaniem tych ustawowych zmian. Oznacza to, że w stosunku do ubezpieczonej nie ma zastosowania art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Dlatego należna jej emerytura nie może być pomniejszona o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranej emerytury wcześniejszej po uwzględnieniu kwoty wypłaconego wyrównania.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy, uznając zaskarżoną decyzję za wadliwą, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. 2016 r. poz.887) oraz prawa procesowego tj. art. 233 §1 k.p.c.

Powołując się na powyższe podstawy apelacji pozwany organ wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji oraz o zasądzenie

od wnioskodawczyni na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji pozwany powołał się na orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 lutego 2017 r., zgodnie z którym, o ile ocena spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczenia następuje według przesłanek warunkujących nabycie tego prawa obowiązujących w dacie spełnienia ostatniej przesłanki, o tyle określenie wysokości świadczenia związane jest z datą złożenia wniosku o świadczenie. Wynika to wprost z treści art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Tak więc, to z datą, od której przysługuje wypłata emerytury - co realizuje się zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - następuje ustalenie wysokości świadczenia, konsekwentnie według regulacji obowiązującej na datę, od jakiej przyznano prawo do wypłaty świadczenia.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wniosła o jej oddalenie, obszernie uzasadniając swoje stanowisko w sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania ubezpieczonej.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była wysokość emerytury wnioskodawczyni wynikająca z pomniejszenia jej o kwoty stanowiące sumę kwot pobranych wcześniej emerytur w wysokości przed obliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składek na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 25 ust. 1 b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 748 ze zm.).

We wskazanym powyżej zakresie Sąd I instancji dokonał wadliwej wykładni prawa materialnego, co skutkowało dokonaniem niewłaściwej subsumcji bezspornych ustaleń faktycznych.

Rozstrzygając zaistniały w rozpoznawanej sprawie problem prawny Sąd Apelacyjny miał na względzie, że na skutek zapytania prawnego skierowanego przez tutejszy Sąd do Sądu Najwyższego w trybie art. 390 § 1 k.p.c. w sprawie III AUa 2052/16, Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 października 2017 r., III UZP 6/17, stanął na stanowisku, zgodnie z którym przy ustalaniu wysokości emerytury na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ubezpieczonemu, o którym mowa w art. 55 w zw. z art. 55a ust. 1 tej ustawy, podstawę obliczenia świadczenia pomniejsza się o sumę kwot emerytury pobranej przed ustaleniem prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego w wysokości przed obliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne (art. 55a ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) także wtedy, gdy określone w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS warunki uprawniające do emerytury ubezpieczony spełnił przed 1 maja 2015 r., a z wnioskiem o świadczenie wystąpił po tej dacie.

Wyjaśnić należy, że art. 55a ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest, co nie budzi wątpliwości, rozwiązaniem analogicznym do art. 25 ust. 1 b ustawy (por. uzasadnienia projektu ustawy z dnia 5 marca 2015 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS), a zatem przytoczony powyżej pogląd Sądu Najwyższego jest aktualny także na gruncie rozpoznawanej sprawy.

Przystępując do szczegółowej analizy spornego w sprawie zagadnienia przypomnieć wstępnie można, niesporne zresztą, okoliczności faktyczne niniejszej sprawy.

I tak, ubezpieczona urodziła się w dniu (...)

Decyzją z dnia 25 maja 2004 r. pozwany organ przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS od dnia 1 maja 2004 r. (k. 54 akt ZUS). Ubezpieczona pobierała emeryturę przyznaną przedmiotową decyzją.

Prawo do emerytury w wieku powszechnym ubezpieczona nabyła z dniem (...) r.

Decyzją z dnia 1 sierpnia 2016 r., na skutek wniosku ubezpieczonej o emeryturę w związku z osiągnięciem wieku powszechnego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przyznał wnioskodawczyni emeryturę na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS od dnia 1 czerwca 2016 r., tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek (k. 17 akt ZUS).

Do dnia 1 stycznia 2013 r. podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175, z zastrzeżeniem art. 185. Przy obliczaniu wysokości tego świadczenia nie dokonywano żadnych potrąceń, w szczególności kwot pobranych z tytułu emerytur, przyznanych w oparciu o inną podstawę prawną (tzw. emerytur wcześniejszych).

Ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 637 z dnia 6 czerwca 2012 r.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2013 r., wprowadzono zmiany w treści przepisu art. 25 ustawy emerytalnej. Przepis ust. 1 tego artykułu otrzymał brzmienie:

1. "Podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185."

Ponadto po ust. 1 dodano ust. 1a-1c w brzmieniu:

"1a. Przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, dla osoby, która miała ustalone prawo do emerytury częściowej na podstawie art. 26b, nie uwzględnia się kwot zwiększeń składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego określonego w art. 173-175, uzyskanych w wyniku waloryzacji kwartalnej, o której mowa w art. 25a, przeprowadzonej w celu obliczenia emerytury częściowej. 1b. Jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.3), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

1c. Przepis ust. 1b stosuje się również w przypadku, gdy ubezpieczony pobrał emeryturę górniczą, określoną w art. 34 lub w art. 48 i 49, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2006 r."

W uzasadnieniu projektu ustawy w tym zakresie podano jedynie, że osoba, która pobiera emeryturę przyznaną przed osiągnięciem wieku emerytalnego może, po jego osiągnięciu, wystąpić o emeryturę powszechną. Wskazano także, że dla osoby urodzonej po 31 grudnia 1948 r. emerytura ta dotychczas wyliczana była przez podzielenie podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze życie dla wieku wystąpienia o emeryturę, zaś zmiana ma polegać na tym, że podstawa obliczenia „kolejnej” emerytury ma być pomniejszana o kwoty wcześniej pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

Ustawa nowelizująca nie zawierała jakichkolwiek przepisów przejściowych dotyczących osób, które w dacie wejścia w jej życie miały już ustalone prawo

do tzw. wcześniejszych emerytur. W jej art. 22 wskazano, iż wchodzi ona w życie z dniem 1 stycznia 2013 r.

W świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2017 r. za trafne należy uznać stanowisko pozwanego organu rentowego.

W uzasadnieniu tejże uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z art. 100 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do jego nabycia. Nabycie prawa nie przesądza jednak o możliwości jego realizacji, gdyż zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, świadczenia wypłaca się, poczynając od dnia powstania do nich prawa, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

W tym kontekście Sąd Najwyższy za zasadne uznał pytanie, czy nowa regulacja dotycząca ustalania wysokości świadczenia może być rozumiana jako naruszenie prawa nabytego. Odnosząc się do tej kwestii, Sąd stwierdził, że do naruszenia prawa nabytego prawem o skutku retrospektywnym doszłoby wówczas, gdyby nowe prawo formułowało np. nowe, dodatkowe przesłanki nabycia prawa do emerytury lub też modyfikowało istniejące, np. wprowadzając wymaganie wyższego wieku lub dłuższego stażu. Stwierdzenie naruszenia prawa nabytego nie jest jednak oczywiste w odniesieniu do modyfikacji metody ustalania wysokości świadczeń. Czym innym jest bowiem prawo do emerytury nabyte na mocy art. 100 ustawy emerytalnej, czym innym zaś prawo do określonej wysokości świadczenia, o którym mowa może być dopiero wówczas, gdy wysokość ta zostanie ustalona decyzją organu rentowego. Deklaratoryjny charakter decyzji organu i zasada ustawowej gwarancji nie stoją na przeszkodzie temu rozumowaniu. Zasada ustawowej gwarancji oznacza bowiem, że parametry i sposób ustalania wysokości świadczenia uregulowane są ustawowo (mogą zatem podlegać zmianom), a organ rentowy jest związany przepisami ustawy i nie może z ich pominięciem ustalić wysokości świadczenia. Oznacza to, że ochronie konstytucyjnej podlega nabyte niezrealizowane prawo do emerytury (obejmujące warunki nabycia tego prawa: wiek, staż itp.) od momentu jego nabycia z mocy prawa, natomiast prawo do emerytury w określonej wysokości powstaje dopiero w momencie ustalenia tej wysokości w związku ze złożeniem przez osobę uprawnioną stosownego wniosku (prawo nabyte realizowane). Do urzeczywistnienia i konkretyzacji prawa i/lub wysokości emerytury wymagany jest wniosek zainteresowanego, o którym mowa w art. 116 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, niezbędny do ustalenia prawa do świadczeń określonych w ustawie. Świadczenia te wypłaca się bowiem, poczynając od dnia powstania prawa do wnioskowanego świadczenia, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu (art.

129 ust. 1 ustawy). Taki stan rzeczy oznacza, że wprawdzie prawo do emerytury powstaje z mocy prawa z dniem spełnienia wszystkich przesłanek wymaganych do jego nabycia, ale niezbędne jest także potwierdzenie tego prawa w celu uruchomienia wypłaty ustalonego świadczenia w określonej wysokości, które wymaga złożenia stosownego wniosku i jego rozpoznania w stanie prawnym adekwatnym dla jego oceny. Dopiero rozpoczęcie wypłaty świadczeń wywołuje problem konieczności ochrony ich ekonomicznej wartości. Inaczej rzecz ujmując, bez złożenia wymaganego wniosku o ustalenie, tj. potwierdzenie przesłanek nabycia prawa do emerytury, nie zostanie ono urzeczywistnione jako świadczenie przysługujące w określonej wysokości od konkretnie oznaczonego miesiąca. Oznacza to, że wniosek emerytalny, o którym mowa w art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej, stanowi warunek sine qua non dopełnienia, urzeczywistnienia i konkretyzacji przysługującego z mocy prawa do emerytury. Rozpoznanie wniosku o ustalenie prawa do emerytury wymaga potwierdzenia tego prawa oraz jego wysokości według stanu prawnego obowiązującego, tj. aktualnego w dacie złożenia wniosku, o ile przepisy prawa nie stanowią inaczej. Inaczej rzecz ujmując, prawem nabytym jest prawo do emerytury po spełnieniu warunków ustawowych (art. 100 ustawy emerytalnej), a nie prawo do emerytury w określonej wysokości, która może być wyliczona dopiero wówczas, gdy ubezpieczony złoży wniosek o wypłatę tego świadczenia.

Za motywami wyroku z dnia 12 września 2017 r., II UK 381/16 (LEX nr 2376896) Sąd Najwyższy dodał, że skorzystanie z przywileju przejścia i pobrania wcześniejszych emerytur na podstawie przepisów szczególnych dotyczących emerytur dla niektórych ubezpieczonych uzasadnia i proporcjonalnie usprawiedliwia pomniejszenie podstawy wymiaru emerytury ustalonej na podstawie art. 24 ust. 1 i nast. ustawy o emeryturach i rentach z FUS o sumy poprzednio pobranych wcześniejszych emerytur, przy zastosowaniu mechanizmu ustalania wysokości świadczeń emerytalnych w zależności od proporcjonalnego prognozowanego „średniego trwania życia” osoby uprawnionej, ponieważ osobom uprawnionym do takich samych rodzajowo świadczeń powinna przysługiwać emerytura ustalana według takich samych (równych) zasad obliczania jej wysokości bez względu na datę złożenia wniosku emerytalnego. Każdy mechanizm ustalania wysokości świadczeń emerytalnych ma określone uwarunkowania majątkowe, które gwarantują prawem określoną wysokość ustalanych emerytur w prognozowanych długoterminowych okresach ich pobierania, przede wszystkim ze względu na zgromadzony kapitał składkowy, który pomniejszają wcześniej wypłacone kwoty pobranych długoterminowych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Taki stan rzeczy usprawiedliwia ustawowe modyfikowanie wysokości emerytur ze względu na wcześniejsze pobranie i spożytkowanie tych samych rodzajowo, choć wcześniejszych świadczeń emerytalnych, które uszczupliły zgromadzony indywidualny kapitał emerytalny oraz fundusz ubezpieczeń społecznych, z którego emerytury są wypłacane.

Powracając na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że niewątpliwie przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2013 r., nie obowiązywał w dacie zrealizowania przez ubezpieczoną warunków emerytury z art. 24 ustawy emerytalnej ((...) r.). Obowiązywał natomiast w dacie złożenia wniosku o przyznanie jej emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego i wydania przez organ rentowy decyzji w tym zakresie (1 sierpnia 2016 r.).

Zgodnie z art. 100 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych J. G. zrealizowała wszystkie przesłanki emerytury opisanej w art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dniem (...) r., a więc wraz z osiągnięciem przez nią powszechnego wieku emerytalnego (60 lat). Fakt nabycia przez ubezpieczoną prawa do emerytury nie był w niniejszej sprawie w żaden sposób kwestionowany. Wnioskodawczyni nabyła prawo do świadczenia na podstawie przepisów obowiązujących w dniu (...) r. Jednakże samo spełnienie przesłanek warunkujących prawo do świadczenia in abstracto nie stanowi postawy do wypłaty świadczenia. Podstawę taką stanowi wniosek o przyznanie, a następnie wypłacenie świadczenia. Dopiero złożenie wniosku o świadczenie powoduje obowiązek jego wypłaty. Zaskarżoną decyzją rentowy potwierdził fakt spełnienia przez ubezpieczoną warunków emerytury opisanych w treści art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w brzmieniu obowiązującym w chwili realizacji ostatniej z przesłanek, stwierdzając tym samym istnienie po stronie ubezpieczonej prawa do dochodzonego świadczenia (decyzja ma bowiem charakter deklaratoryjny), jak również dokonał konkretyzacji tego uprawnienia, określając m. in. datę początkową wypłaty świadczenia oraz jego wysokość - zgodnie z przepisami obowiązującymi w chwili złożenia wniosku.

Przypomnieć należy, że o ile ocena spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczenia następuje, jak to wskazano wcześniej, według przesłanek warunkujących nabycie tego prawa obowiązujących w dacie spełnienia ostatniej przesłanki, o tyle określenie wysokości świadczenia związane jest z datą złożenia wniosku o świadczenie. Tak więc to z datą, od której przysługuje wypłata emerytury - co realizuje się zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej po złożeniu wniosku przez ubezpieczonego - a nie z datą nabycia prawa do świadczenia następuje ustalanie wysokości świadczenia, konsekwentnie według regulacji prawnej obowiązującej na datę, od jakiej przyznano prawo do wypłaty świadczenia (por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 lutego 2017 r., III AUa 767/16, LEX nr 2233005).

Ponieważ ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury w dopiero w marcu 2016 r., do ustalenia wysokości świadczenia podlegającego wypłacie organ rentowy w sposób prawidłowy zastosował przywołany przepis art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych obowiązujący w dacie ustalania wysokości świadczenia.

Z powołanych wyżej względów Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację i zgodnie z wnioskiem organu rentowego orzekł reformatoryjnie o zmianie wyroku Sądu Okręgowego przez oddalenie odwołania ubezpieczonej (art. 386 § 1 k.p.c.).

Z kolei mając na uwadze okoliczność, że spór między stronami ograniczał się do sposobu wykładni nieprecyzyjnych przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, których treść może nasuwać uzasadnione wątpliwości wśród ubezpieczonych, Sąd Apelacyjny na mocy art. 102 k.p.c. postanowił zwolnić ubezpieczoną z obowiązku zwrotu organowi rentowemu poniesionych przez niego kosztów postępowania apelacyjnego. W postępowaniu przez Sądem pierwszej instancji pozwany nie zgłosił wniosku o zasądzenie kosztów procesu.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Alicja Podlewska SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń